

Leefbaarheidsplan Esch 2020-2030

(versie 19-5-2020)

Visie op onze toekomst

'Esch Stroomt Door'

Wij, als Essche gemeenschap, staan niet stil. Ook niet als we vanaf 2021 bij Boxtel horen. In grote saamhorigheid hebben we nagedacht en verwoord wat we met ons dorp willen. Voor u ligt onze visie op de toekomst.

Leefbaarheid onder druk

Esch is een kleinschalig, agrarisch, pittoresk dorp in een groene omgeving en met actieve en ondernemende inwoners. Esch is 'handen uit de mouwen en samen de schouders eronder'. Daar ligt onze kracht. Maar niet zonder zorgen. De leefbaarheid in ons dorp staat onder druk. Het aantal inwoners daalt, er zijn relatief veel ouderen, en voor jongeren die in Esch willen blijven wonen is slechts in beperkte mate woonruimte beschikbaar. Daardoor nemen de voorzieningen af en dreigen zelfs in toenemende mate te verdwijnen. Ook zijn we bezorgd over het vele gemotoriseerde en doorgaand verkeer in ons dorp. De van oudsher smalle doorgaande wegen zijn niet berekend op het verkeer dat dagelijks door Esch stroomt. Dat uit zich op de eerste plaats in gevoelens van onveiligheid bij met name verontruste ouders en bij ouderen.

In bijlage 1 'Esch in de huidige situatie' wordt nader ingegaan op de leefbaarheid van ons dorp.

Thema's

Nietsdoen betekent stilstand en achteruitgang. Daarom is Platform Esch' Perspectief (PEP) in 2018 gestart met de ontwikkeling van een volwaardig leefbaarheidsplan voor ons dorp. Samen met onze inwoners hebben we tijdens druk bezochte bijeenkomsten gekeken naar wat beter kan en wat beter moet. De vele aspecten die ons bezighouden hebben we geclusterd in vier thema's. Dit heeft binnen PEP geleid tot de inrichting van evenzoveel werkgroepen die elk voor zich hebben aangegeven hoe zij de toekomst graag ingevuld willen zien.

1. De werkgroep **Wonen, Leefomgeving en Voorzieningen** wil met de inwoners werken aan een dorp met de juiste voorzieningen, uitstraling en met voldoende woningen voor jong en oud. Zij wil een natuurlijke doorstroming creëren in een landschappelijke en groene omgeving.
2. De werkgroep **Zorg en Welzijn** wil dat we in Esch, jong en oud, voor elkaar blijven zorgen. En dat de voorzieningen hiervoor en toegankelijkheid ervan in Esch up-to-date blijven.
3. De werkgroep **Verkeer** ziet Esch als een eindbestemming voor gemotoriseerd verkeer; voor fietsers en wandelaars daarentegen fungeert Esch als knooppunt en als doorgaande route.
4. De werkgroep **Verenigingen** gaat voor behoud van een bloeiend en gevarieerd verenigingsleven waarin de Essche karakteristieken weerspiegeld zijn: actief, saamhorig, uniek.

Landschappelijke waarde

Gemeenschappelijk wordt uitgedragen dat we binnen de driehoek Vught – Boxtel – Haaren de landschappelijke waarde van Esch en haar omgeving willen versterken. Daarbij hoort dat we niet willen bouwen in de 'groene gordel' om Esch. De omringende infrastructuur voor autoverkeer maakt een verdere recreatieve en toeristische ontwikkeling van de driehoek mogelijk. Fietsers, wandelaars en bestemmingsverkeer zijn hier van harte welkom. Het kloppend hart van Esch behoudt en versterkt daarmee haar bijzondere dorpse karakter.

Concretisering

Op basis van bovenstaande uitgangspunten is door elke werkgroep een aantal aandachts- en actiepunten geformuleerd. Deze zijn weergegeven in bijlage 2 bij dit document. Zij concretiseren onze visie en kunnen beschouwd worden als richtinggevend voor het formuleren van toekomstgericht, uitvoerend beleid. Op basis van voortschrijdend inzicht kunnen deze items worden aangepast, gewijzigd of aangevuld.

Bijlage 1 Esch in de huidige situatie.

Bijlage 2 Werkgroepen: aandachts- en actiepunten

Bijlage 1 Esch in de huidige situatie

Esch, de glimlach van Brabant, is een kleinschalig, agrarisch, pittoresk dorp in een groene omgeving met actieve en ondernemende inwoners. Het dorp dat ca. 2100 inwoners telt, is sinds 1996 onderdeel van de gemeente Haaren. Voor die tijd was Esch een van de kleinste zelfstandige gemeentes in Noord-Brabant. Vanaf 1 januari 2021 wordt de gemeente Haaren opgesplitst en behoort Esch tot de gemeente Boxtel.

Leefbaarheid

Door ontwikkelingen van de laatste jaren die elkaar soms ook nog beïnvloeden en versterken, staat de leefbaarheid van Esch onder druk. Enkele voorbeelden:

- Kleinere gezinnen, minder kinderen ('ontgroening') dus minder kinderen voor de dorpscholen, die daardoor soms door het minimumaantal, de zogeheten opheffingsnorm - die per gemeente of kern kan verschillen - (dreigen te) zakken en/of problemen krijgen met de kwaliteit. Gevolg: minder jeugdleden voor de verenigingen.
- Meer ouderen ('vergrijzing') die tevens steeds ouder worden ('dubbele vergrijzing'). Ouderen willen het liefst in hun eigen dorp blijven wonen maar daar zijn de voorzieningen niet altijd aanwezig.
- Gebrek aan betaalbare woningen voor starters, gezinnen en/of ouderen, waardoor inwoners gedwongen worden naar een grotere buurplaats te vertrekken.
- Voorzieningen staan onder druk door afnemend inwonertal ('krimp') en inwoners die hun inkopen in de grotere kernen doen. Met als gevolg (dreigende) sluiting van scholen, dorpshuizen, winkels en andere voorzieningen.

- Ook verkeersontwikkelingen hebben een negatieve invloed op de leefbaarheid in ons dorp. Het is al jaren een veelgehoorde klacht: op de smalle, doorgaande wegen in het centrum van Esch is het vaak moeilijk en gevaarlijk manoeuvreren voor fietsers en voetgangers. Het is zelfs ondoenlijk je daar met een rollator, rolstoel of kinderwagen te verplaatsen. De historisch bepaalde infrastructuur is niet berekend op het gemotoriseerd sluisverkeer dat dagelijks door Esch stroomt.
- Ook de nog talrijke vrachtwagens die zich dagelijks door het centrum wurmen, leveren daaraan een negatieve bijdrage. Dat geldt tevens voor de alsmaar groter en zwaarder wordende landbouwvoertuigen die daardoor steeds nadrukkelijker in het straatbeeld aanwezig zijn.
- De aantasting van de leefbaarheid uit zich op de eerste plaats in gevoelens van onveiligheid bij met name verontruste ouders en bij ouderen. Voorts is sprake van geluidsoverlast en veroorzaken met name de zwaardere voertuigen ongewenste trillingen van het wegdek.
- De toenemende kennis over de fijnstofproblematiek van het verkeer tenslotte leidt tot bezorgdheid over de invloed ervan op de fysieke gezondheid van ons allemaal.

Wonen

Esch telt 900 woningen, waarvan 74% koopwoningen, 14% sociale huurwoningen en 12 % overige huurwoningen. Uit de cijfers blijkt dat Esch een boven-midden inkomensniveau kent. Dat verklaart het relatief grote aandeel eigen woningen.

De woningvoorraad bestaat voor 88 % uit eengezinswoningen en 12 % uit meergezinswoningen. Een klein deel (12%) van het woningarsenaal is gebouwd vanaf 2000, dus 88% is van vóór die tijd. In de afgelopen 10 jaar zijn 65 nieuwe wooneenheden gerealiseerd waaronder 47 in het voormalig kloostercomplex Sancta Monica en 18 in Venakker III. Gemiddeld zijn dit 6 woningen per jaar.

Buitenhuis

Het Buitenhuis, voorheen bekend als St Jozefzorg, is een kleinschalige woonzorgvoorziening in het centrum van Esch en voornamelijk bedoeld voor mensen met geheugenproblemen die intensieve zorg nodig hebben. De locatie biedt tevens kortdurende zorg in het bed & breakfast. Het Buitenhuis heeft 10 éénkamer- en 12 tweekamerappartementen.

Bedrijven.

Bedrijventerrein "Broxven" ligt tegen de bebouwde kom aan de zuidkant van Esch. Het terrein kent onder meer twee vrachtwagenbedrijven en een autogarage. De overige bedrijven kun je rangschikken onder klein/ambachtelijk. De transportbedrijven hebben beide hun uitvalsroute via het centrum van Esch. Het garagebedrijf neemt een groot perceel in beslag wegens opslag auto's.

Plantenkwekerij "La Serra" ligt zuidwest van Esch op een terrein van 2.25 Ha en heeft eveneens een logistieke aan- en afvoer met vrachtverkeer via het dorpscentrum.

In het buitengebied aan de noordwest zijde van Esch ligt Bedrijventerrein "De Heikant". Hier is transportbedrijf Van der Struijk gevestigd. Ook zijn er een tweetal boomkwekerijen en een sierbetonbedrijf gevestigd. Binnen het centrum van Esch kennen we verschillende bedrijven, die vanuit hun woonhuis/annex kantoor opereren. Het betreft hier hoofdzakelijk MKB-bedrijven en dienstverlening.

Leefomgeving

Fysieke plaatsen zijn:

- Marktplein. Wordt gebruikt voor weekmarkt en de verschillende activiteiten (zoals Muziekvereniging, Jeu de boule) en evenementen (zoals Kermis, Bierpompfeest).
- Haventje. Sinds kort in gebruik als ontmoetings- en recreatieplaats en als gedenkplaats WO II (dodenherdenking en bevrijdingsfeest).

Jaarlijkse activiteiten

- Jeu de boule toernooi, die elke 3^e zaterdag in september plaatsvindt en waarbij het hele dorp betrokken is.
- Burendag.
- Bierpompfeest
- Kermis

Cultuur

- Mannengasthuis. Historisch gebouw uit de 15^e eeuw dat in particulier bezit is. Op 6 maart 1491 is dit gebouw opgericht met bestemming tot huisvesting en onderhoud van zes oude mannen, die niet meer in staat zijn in hun levensonderhoud te voorzien, en een huishoudster.

- Legaath van Cooth. Oud-inwoner van Esch (1875) die zijn bezittingen schonk aan de Gemeente voor onderwijsdoelstellingen.
- Romeinse opgravingen op de Kollenberg en op de Haareneweg (Hoogkeiteren)

Voorzieningen

- School. Is nodig aan renovatie toe. Wordt aan gewerkt
- Gemeenschapshuis.
- Kerk. Toekomst nog onzeker. Pastorie is verkocht
- Huisarts, apotheek (afhaalpunt), fysiotherapie en bloedprikken.
- Buurtsuper met post en stomerij. Ook hier onzekere toekomst i.v.m. commerciële haalbaarheid.

Bevolkingsopbouw

Uit onderzoek is gebleken dat de bevolkingsopbouw de belangrijkste factor is bij de beoordeling van de leefbaarheid van het dorp. De bevolkingsopbouw van Esch is in on-balans, zoals blijkt uit onderstaande tabel.

0 tot 15 jaar	300	14%
15 tot 25 jaar	280	13%
25 tot 45 jaar	370	18%
45 tot 65 jaar	705	33%
65 jaar of ouder	470	22%

Het totaal aantal inwoners voor postcode 5296 is 2.125 (per 31-12-2018)

De gemiddelde bezetting van woningen is momenteel 2,4 personen per huishouden (900 woningen op 2125 inwoners)

Geconcludeerd kan worden dat de bevolkingsopbouw van Esch een negatieve invloed heeft op de toekomstige leefbaarheid. Esch krijgt in de toekomst nog meer te maken met vergrijzing van haar bevolkingsopbouw. Daarmee komen voorzieningen zoals de basisschool die ca. 160 leerlingen telt, onder druk te staan.

Bijlage 2 Werkgroepen: aandachts- en actiepunten

Willen we de leefbaarheid van ons dorp minimaal op peil houden, zo niet verbeteren, dan zullen we op een aantal terreinen acties moeten ondernemen. Een viertal werkgroepen hebben zich over deze materie gebogen en komen met de volgende aandachts- en actiepunten:

Werkgroep: Wonen, leefomgeving en voorzieningen.

m.b.t. wonen

1. Groei noodzakelijk om te voorzien in woonbehoefte en ter behoud voorzieningen.
2. Bij bouw voorrang geven aan behoeften jongeren, doorstromers en ouderen.
3. Geen ongebreidelde groei of "aansluiting" aan bebouwde kom Boxtel of Vught, enkel bouwen binnen groene gordel (inbreiding).
4. Inhalen bouwachterstand. Vaart maken uitgifte bouw kavels en snelle aanvang bestaande plannen.
5. Onderzoeken verplaatsing industrieterrein Broxven tbv woningbouw en verlaging verkeersdruk (ook andere woningbouw waardige gebieden)

m.b.t. leefomgeving.

1. Marktplein / centrum verlevendigen.
2. Passende eenheid in straatbeeld creëren.
3. Ten alle tijden behoud van groene gordel rond het dorp in alle richtingen.
4. Opruimen entree Esch ter hoogte Leunisdijk/ De Wertjes (evt. in samenhang herontwikkeling bedrijventerrein Broxven).
5. Culturele, toeristische en recreatieve aantrekkelijkheid verbeteren.
6. Aantrekkelijker maken voor toerisme middels informatieborden, marketing en horeca (in overleg)
7. Verder ontwikkelen natuur en buitenrecreatie in en om het dorp (o.a. Ruiting).

m.b.t. voorzieningen.

1. Versterken van het huidig voorzieningenniveau
 - a. Behoud van school, kinderopvang en dorps huis
 - b. Behoud van kerkgebouw (nieuwe toepassing zoeken zodra noodzakelijk)
 - c. Tenminste behoud van huidige winkels en bedrijven (middels faciliteren)
 - d. Beschikbare zorg minimaal behouden en uitbreiden naar vraag (vergrijzing)
 - e. Tenminste behoud (sport)faciliteiten ten behoeve van (sport)verenigingen

Werkgroep: Zorg en welzijn

1. Zwangerschap, consultatiebureau , jeugdzorg
2. Ondersteuning van mantelzorg en vrijwilligers (en werving, nieuwe inzet)
3. Communicatie over welzijns- en zorgvoorzieningen. Technologie en bereikbaarheid zorg digitaal aanmelden/aanvragen)
4. Behoud voor Esch van voormalige opbrengst Mannengasthuis en Legaath van Cooth
5. Woonvoorziening en ouderen
6. AED, hartsafe
7. Zorgteam in schoolleeftijd (één aanspreekpunt voor Essche inwoners)
8. Voorzieningen op gebied jeugdzorg (t/m/ 18 jr)
9. Passend onderwijs
10. Jongerenwerk, voorzieningen zoals JOP
11. Voorlichting en preventie maar ook ondersteuning zoals bijv. bij scheiding (voor jong en oud)
12. Ouderen en jongeren elkaar laten ontmoeten, huiskamerproject etc.
13. Hoeveel zorg wordt afgenomen door Esschenaren
14. Armoedebestrijding en schuldhulpverlening
15. EHBO
16. Advies op sociaal beleid vanuit Esch perspectief. Gezondheids- en welzijnsbeleving op orde
17. Voorzieningen, die bijdrage aan welzijn, zoals uitgebreide dienstverlening via de supermarkt, apotheek, stomarij en fietsenservice.
18. Verkeersveilig in Esch wonen als je minder mobiel bent.

Werkgroep Verkeer

m.b.t. de verkeersdrukte:

1. We zijn een eindbestemming. Geen doorgaand verkeer door Esch.
2. Geen sluipverkeer door de bebouwde kom van Esch
3. Bedrijven in Esch moeten bereikbaar blijven zonder dat vrachtverkeer door de kom van Esch rijdt en buiten de tijden van schoolgaande kinderen de bedrijven in de kom bevoorraden.
4. Een kentekenonderzoek zodat inzichtelijk wordt waar het doorgaand- en sluipverkeer naar toe gaat

m.b.t. veiligheid

1. Inrichting voor nieuwe en aangepaste wegen moet de positie van fietser en voetganger als uitgangspunt nemen
2. Wegen die op termijn niet worden gesaneerd zullen verbeterd moeten worden zodat men zich zonder geblokkeerde trottoirs en fietspaden kan bewegen door Esch, men zonder struikelen of vallen over het trottoir kan, en veilig naar school kan.

m.b.t. infrastructuur.

1. De wegen in Esch moeten goed begaanbaar zijn zonder onnodige trilling aan huizen te veroorzaken
2. Alle voorzieningen in Esch moeten via een goed trottoir te bereiken zijn
3. Verkeerssituaties moeten worden aangepast om opstoppingen te voorkomen

m.b.t. verkeersregels.

1. Naleving van de verkeersregels via een gedragscampagne is noodzakelijk!
2. Meer snelheidslimietmeters inzetten.
3. Meer controles/naleving door BOA is nodig. Mogelijk flitscontroles inzetten.
4. Tomtom/navigatie zodanig inrichten dat doorgaand (vracht)verkeer niet door Esch rijdt

Werkgroep: Verenigingen

Acties en aanvullende suggesties

Uit de bijeenkomst zijn de volgende acties voor de werkgroep gekomen

1. Een algemene activiteitenagenda
2. Eigendommen vereniging in beeld brengen. Wat is van de Gemeente / wat is van de vereniging?
3. Welke bestaande afspraken hebben verenigingen met de Gemeente
4. Lijst met voorzieningen/faciliteiten per vereniging (zie vraag Peter den Ouden).

Daarnaast hebben we als werkgroep ook nog nagedacht over andere acties die we zouden kunnen ondernemen om verenigingen verder te ondersteunen:

Verenigingen helpen bij het toekomstbewust, en vervolgens toekomstbestendig, worden.

1. Ondersteunen bij het opstellen van een lange termijn beleid • Wat komt er op ons af?
2. Wat betekent dit voor onze vereniging?
3. Hoe kunnen we daar op inspelen?
4. Bestuur, leden én vrijwilligers van de verenigingen (= de Essche gemeenschap) bewust maken van het belang van een actief verenigingsleven voor (het behoud van) de leefbaarheid.
5. Faciliteren dat verenigingen met elkaar in gesprek gaan met als doel kennis, mensen, middelen en/of faciliteiten te delen;
6. Vanuit het verenigingsperspectief het herindelingsproces volgen en de verenigingen hierover informeren;
7. Samen met verenigingen de spreekbuis vormen richting Gemeente Boxtel om te waarborgen dat bestaande afspraken met Gemeente Haaren minimaal gehonoreerd worden. Wellicht ook beter om met verenigingen samen dit te doen dan iedere vereniging afzonderlijk.....